

NÉPBARÁT.

Vasárnap majus 5-én.

1850.

Ha néha balszerencséd megkeres,
Jegyezd föl, a mit a világ tanít:
Nem mindig pártol a szerencse jót,
S a csüggedetlen, bukják bár, dicső.

Vörösmarty.

Tartalom. Simon bácsi kalandjai. — Tisztelt szerkesztő ur! — Vervész a birkákon. — Hány hét a világ?

Simon bácsi kalandjai.

I.

„Ki sokat jár, sokat lát.“ Ezen közmondást senki se igazolta inkább, mint Simon bácsi, és bátran merjük állítani, hogy senki kalandozásai sem voltak hasznosabbak és szebbek, mint az övéi; nem csak azért, mert maga nagyon sokat látott s következőleg sokat is tanult, hanem mert a mit tudott és tapasztalt, arra másokat is meg kívánt tanítani.

Simon bácsit apja papnak szánta; de felnőve sokkal okosabb, mondhatni becsületesebb volt, mint sokan mások, kik minden hivatás és képesség hiányában az emberiség értelmiségének kezelőivé csapnak fel. Simon bácsi érezvén, hogy ily nagyszerű és fontos hivatalra alkalmatlan, visszavonult. Különben is azt gondolta magában, hogy igen szép dolog, ha az ember szerényen megmarad apja életmódja mellett. Egy fehér kabalán tehát, két ládácska áruval vásárról vásárra járogatott; hogy igen gazdag ember nem volt, világos; de saját magát és családját tisztességesen eltartotta — aztán a szegénység mellett még lehet becsületes az ember, s még másnak is használhat.

A többi közt egyszer Vásárhelyre ment

vásárba, a piacz tele volt emberrel, némelyek árultak, mások vásároltak, sokan csácsogtak, legtöbben panaszkodtak, hogy nincs vásár s hogy mily nehéz időket értünk.

Simon bácsit mihelyt megérkezett körülvették, mert minden ember ismerte, s mert mindenki előtt jó hirben állott, csak hamar eladta adni valóját, s vett a mire szüksége volt; mindenki könnyen és jó szívvvel csinál oly emberrel vásárt, kiről tudja, hogy sem mást nem akar megcsalni, sem magát nem engedi megcsaltni.

Ezután Simon bácsi a piaczon járkált alá s fel.

„Hál' istennek hogy láthatjuk kedves Simon bácsi! na hogy van? hogy élhetünk?“

„Vigan mint mindig — felelt Simon bácsi — tudjátok hogy én mindig meg vagyok elégedve s soha sem panaszlok.“

„Könnyü kendnek; de bezzeg bajos nekünk; az ember dolga sehogy sem megy nehéz időket élünk, bajos élni; csak képzelje a sok adót!!“

„Bizony hiszem, hogy az országnak sok terhei vannak, mindamellett is, hogy éppen nem gazdag; de ha nem mondanátok is, tudhatnám abból a mit itten látok. Csak nézzétek némely kereskedőnek milyen vására van:

kezeből kapják ki az árut; csupán csak azért haragszom, hogy a semmiségek kapósabbak a hasznos dolgoknál. Az emberek gyűrűt, ezizomát vesznek feleségeiknek, leányaiknak, s ezek majd télen dideregnek a hidegben, ezifra vigánóban; akkor azt mondjátok: hej nem lehet a szegény embernek meleg téli köntöst szerezni a nagy adó mián, aztán panaszoltok tisztviselőre, nemesemberre, papra.“

„A panasz és zugolódás helyett jobb lenne munkálkodnátok és gazdálkodnátok: a munka elűzi a nyomort, a gazdálkodás megakadályozza, hogy többé vissza ne térjen.“

„Micsoda csoportozás van amott — kérde Simon bácsi. — Aha ide is megérkezett a zsidó avval az átkozott koczkaival; csak lássa az ember mint gyűlnek körülötte, mintha éppen valaki egy szép beszédet mondana. Ni a kend fia is oda ért Jánoska, ejnye átkozott soczéja, neki is jobb volna papirt könyvet venni a pénzzel, mit apja nagy nehezen szerez; — beh kár hogy az emberek ily korán megszokják a szerencse játékát! nagy csapás! Elsőbb elveszti az ember rajta saját pénzt, aztán kölcsön vesz, s mikor hitele nincsen, lop. Tudja isten eddig nem koczkáztak annyit, nem is volt anynyi módja az embernek elromlani; most minden vásárban, minden fogadóban koczka, kártya s isten tudja micsoda csaló intézet.“

Simon bácsi egy közelfalusi embert lát közeledni. „Jó napot szomszéd! na hát mit vásárolt, mit vásárolt?“

„Tudja Simon bácsi, hogy a háznál hol egyik hol másik beteg — az ember soha sincs beteg nélkül; de hál' istennek most már egy igazi jó emberre akadtam; látja tova azt a széles kalapu tót, mennyi sok szép orvossága van; ezt az üvegecskét két magyar forintot vettem az igaz, de nem sajnálom érte a pénzt — fogfájástól, hidegleléstől, gyo-

mor szorulástól se magam, sem házam népét nem félttem többé.“

„Beh szerencsétlen a ki minden ámitónak, csalónak hiszen; hát tudja-e kend, hogy a csak valami hitvány lőre! De hát ugyan hogy is használna ugyanazon orvosság a fogfájás s a hasszorulás ellen; csupa csalás az egész dolog! A tót bezzeg ugyan kaczagja magában, hogy kendtek beh esztelenek; ha fáj kendnek vagy cselédeinek a foga, menjen vele az orvoshoz, s hogy gyomorszorulások ne legyen, ne divatlankodjanak sem ételben, sem italban!“

„Beh különös dolog! az emberek panaszkodnak, hogy nem lehet élni, s mégis hasztalan ezizomára, koczkára, játékra, kártevény hazug gyógyszerre van pénzök!“

Tisztelt szerkesztő ur!

Még a mult télen, midőn a hideg legcsattogóbb vala, figyelmeztetett volt bennünket, hogy ha mi ezutánra is oly gondatlanul fázunk, kétségen kívül még inkább megfázunk; azaz komolyan hívott fel: vessünk véget az erdőpusztításnak, a helyett, hogy mind csak fogyasztanók, igyekezzünk szaporítani erdeinket; akkor ugyancsak érezhető volt ám tanácsának fontossága, mert nyakunkon ült a tél, mint a legpogányabb executio, s minden pillanatban csak fát, meg fát és újból fát kívánt. Azonban akkor jótanácsának a legjobb akarat és igyekezet mellett is csak egyik ágát követhettük volna, ha követtük volna, t. i. azt a mi az erdőpusztítást illeti; az erdőszaporítás, faültetés ellenben a tavaszi és őszi foglalatosságok közé tartozik, s mivel az ember könnyen felejt és kivált bokrosabb foglalkozásai közben a kevésbé sürgetősöket hajlandó továbbra halasztani: nem tartom feleslegesnek a t. szerkesztő ur tanácsa második részét, t. i. az erdőszaporítást újból szóba hozni, ha bár tudom e részben semmi újat mondani nem fogok; de hiszen már bölcs Salamon meg-

mondta volt: nincs semmi új a nap alatt.

Mint régentén szokták volt nevezni „erdős kis hazánkban“ sok helység van, melynek lakosi, ha határukról ki nem mennének, csak hiréből ismernék az erdőt; igen, van sok helység, hol a fával tüzelés a legnagyobb fényűzési czikkek közé sorozandó, hol a lakosság még csak egy becsületes ostornyelet sem vághat saját határáról. De nincs miért terjedelmesebben írjam e nagy szükségét Erdély különben azon áldott részének, melyet „mezőség“nek hívnak; ki csak arra járt, útainak (kivált esős időben) járhatatlanságával és konyháinak kellemetlen bűzű füstjével lehetetlen volt meg nem ismerkednie. Régentén mig nemzetünk lényeges jelleme, az ázsiai indolentia, kénye szerint nyujtódzott és ásitozott e kopár halmokon, azt hitték, az említett két rossz oly elválhatlan a mezőségtől, mint a magyar nemes a Verbőczitől; nemcsak hanem mint mindennek, e vétkes tétlenségnek is akadtak prokátorai számosan, kik teletorokkal (ezen nálunk legyőzhetetlen döntő erősséggel) vitatták, hogy a „mezőség“ a fatenyésztésre merőben képtelen, alkalmatlan. Ezeket a fontos erősségeket igaz hogy megdöntötte a náluknál még fontosabb elvitázhatlan tapasztalás, de mi mégis mind ez ideig semmit sem tettünk, ha csak azon néhány és a közelebbi idők viszontagságai által csaknem egészen tönkre jutott, ültetett erdőt ki nem vesszük, melyek néhány felvilágosodott birtokosnak köszönhették lételüket, de a melyek mindőszsze is csak annyit tettek az egésznek, mint hét éhes ebnek egy vaczkor.

Most már a birtokosok száma tetemesen szaporodott; most már a volt urbéres ha egy szeget ver házába, tudja hogy a magáéba veri; ha ültet, plántál, tudja hogy maga és maradéka hasznát veheti.

Addig is hát, mig az anynyira elkerülhetlen szükséges tagosítás megtörténék, mi által mindenkinek birtoka egy darabba esvén,

azon czél- és okszerű gazdaszatot folytathatna, semmit sem lehet nyomosabban ajánlani, mint telkeik és kertjeik körül az eleven gyepüket, akácza ültetvényeket s a hol a hely természete megengedi, fűz- és az oly bámulatos gyorsasággal gyarapodó kanadai nyárfa dugványokat (Stupfer). Ez által minden gazda tenne magának oly vetést, mi 10 vagy legfeljebb 12 esztendő mulva házát ha nem is az egész télre, de legalább az év nagyobb részére tűzifával illendőleg ellátná; s a mi, nem is említve azt, hogy történhető tüzvész esetén, (mely nálunk, kivált száraz időkben, falu helytt egy két házzal ritkán elégedik meg, hanem többnyire felét is elpusztítja) mily megbecsülhetlen szolgálatokat tenne, a gazdáknak azért is kényelmes volna, hogy közel kapná s bétakarításával sok időt vesztegetnie nem kellene.

Nagyon ohajtandó lenne továbbá, hogy az új birtokosok kertjeikben, melyet eddigelé ha miveletlen nem is hagytak, legfeljebb töröküzével vetettek bé, a gazdaszatnak egy más és nem kevésbé jövedelmező, mint nemes ágát vennék gyakorlatba, értem a gyümölcsfa tenyésztést. Egaljunk kedvező a nemesebb gyümölcsfajtákra nézt is, s mégis ki Erdélyt s kivált Erdélynek fennebb említett részét, gyümölcsérés idején béütazza, lehelten nem csodálkoznia, mily kevésre, sőt mondhatni majd semmire sem ment itt a gyümölcsstermesztés. Néhány szilvafa, néhány rossz nyári bingyó, ebből állanak gyümölcsöseink nagyobb részint, néhány kivételt hogy ide nem értek, nagyon természetes. Pedig a gyümölcsstermesztés a mily kellemes, oly jövedelmes iparága kivált a nagyobb városok közelében eső helységeknek. S ha egyszer gyümölcsstermesztésre adjuk magunkat, természetünk mentől nemesebb gyümölcsöket, s inkább télieket mint nyáriakat, mint a melyek az zordon évszakban mind jobban elkelnek, mind pedig a szállítást is jobban kiállják a nyáriaknál, melyek ha a magok idejében el nem kelnek,

aztán nyakunkon maradnak, mint a szegény leány. E részben lelkészeink és iskolatanítók tehetnének legtöbbet. S én úgy hiszem, hogy a t. szerkesztő ur is a derék Oberlin életét főleg azért közölte volt a „Népbarát“-ban, hogy belőle lelkészeink mindazt megtanulják, mily felséges egy lelkész hivatásköre, mind pedig az utat meglássák, melyen legtöbbet és legközvetlenebbül használhatnak hallgatóiknak.

Jó lenne, ha minden falusi iskolának egy alkalmas és elegendő nagyságu kertet is szakasztanának ki, melyben aztán a tanító növendékeit, kiket a szűk iskolaszobába egész naphosszat, hasznos eredménnyel, bészárva nem tarthat, a mezei gazdaság és pedig az okszerű mezei gazdaság elveire gyakorlatilag taníthatná. És e kertben, véleményem szerint, legelső helyet foglalhatna el a faiskola. A gyermekek könnyen, játszodva megtanulnak az oltást és a gyümölcsfák körüli bánást; a tanító és lelkész gondolkodnának nemes oltóágakról, és így három négy év alatt minden helységben állhatna elő egy oly oltóvanyiskola, melyből az egész helység számára szép, czélszerű és áldott gyümölcsösök növekednének majd idővel.

Igen könnyen tehetnének a lelkész urak szintugy, mint tett a lelkes Oberlin: urasztalához nem bocsátnának, meg nem esketnének addig egy ifjat is, mig egy vagy két pár, általok ültetett nemes gyümölcsfát nem tudnának felmutatni.

Ennek még más üdvös eredménye is lenne, a szülék gyermekeik kedvéért és példájából szintugy kedvet kapnának a fatermeléshez, nemcsak, hanem az ezutáni nemzedékből végképp kiirtódnék általa az a romboló szellem, a miveletlenségnek azon felöltő bélyege, mely a közelebbi mult zavarokban oly borzasztólag nyilvánula, hogy még most is szánkban az íze.

Mert a ki maga bibelődik a gyümölcsfákkal, némi vonzalom támad az olyannak

keblében ezen bár lelketlen lények iránt, s nem viszi rá lelke, hogy — ha szintén másé is — ostornyélnék a legszebb oltóvanyt kitörje, vagy tűzifának a legv.rágzóbb gyümölcsöst is kivágja. A ki tudja s látja mily lassan gyarapodik az élőfa, hány esztendő munkájából telik ki csak egy középszerű épületre való fa, a nem rohan oly mérgesen fejlődésével az erdőnek, s azért hogy nem látják, vagy rögtön meg nem büntetik, nem visz oly iszonyu pusztításokat véghez. Ekkor aztán a kormány is sikerrel intézkedhetik arról, hogy országútaink szélei élőfákkal berakassanak, mert a védtelen csemetéknek bizonynyára nem lenne bántódásuk; de addig állíthat őrt melléjük, emeltethet akasztófákat elejbök, de bizony mikor senki sem látja, a sudarabbak s következőleg a legszebbek bajosan vénülnek meg ott, hanem csak azon veszik észre magukat, hogy járompálca, vagy más valami szerszám lett belőlük. S még van egy a mit a napokban a „Gazdasági Lapok“-ban olvastam; de a mi anynyira megtetszett nekem, hogy nem állhatom, miszerint itt is meg ne említsem avagy csak azért is, hogy ha sokat bellegetjük, utaljárátán valósággal lesz is valami belőle. Üdvös lenne ha a kormány rendelkezék és egyszerűsersmind felügyelne rá, hogy minden helység számára, ahoz érték jelöljenek ki egy bizonyos tért, melyet jó mélyen felásatva akáczmaggal és más gyors növésű famagvakkal bévetnének és gondosan kezelnének. Ha ez teljesedésbe menne, akkor aztán 10—12 év mulva t. szerkesztő urat szívesen látnám hozzánk a „mezőség“-re egy kis kirándulásra s tudom rá nem ismerne a régire. Ugyan hogy is lehetne, midőn ez ablakom előtt meredező bérczek lombkoszorut hordanának s e száraz szűk völgyben, melyben most lakom szomszédaiméval együtt áll, vidám patak szaladna a zöld bokréta-hoz hasonló kis falun át. De tán azt mondja rá a t. szerkesztő ur: „akkor a mi fejünk nem fájna!“ Meglehet hogy

nem,
desel
gelné
hinter
ha m
fölvir
mitva
föven
tanác

vész
végé
alacs
kat,
marh
levő
tesz
bánta
rassa
időbe

tatna
torló
lyek
lentá
bontá
agyv
tüdöt
va t
geser
birka
állva
elesil

róna
forró
kinte
nem
falká

nem, de nekem úgy tetszik, siromban is edesebben alunnám, ha sirormomat nem pergelné az égető déli nap, hanem lombos ákáczhintené elhullott virágival; és mindenek felett, ha midőn itt kell hagynom kis hazámat, a fölvirágzás útjában hagynám, nem is számítva azon öntudatot, hogy erre nézt bár egy fővényszemnyit, szóval, tettel, példával vagy tanácsal tehettem. Isten áldja önt!

Mezőségi.

Vérvész a birkákon.

(A „Gazdasági Lapok”ból.)

Egyes eseteket kivéve, a birkáknak vérvész-betegsége (Blutseuche) leginkább majus végétől sept. közepéig uralkodik a rónás és alacsony fekvésű vidékeken; szoptatós birkákat, bárányokat 1 éves korukig, a sovány marhát ritkán bántja, ellenben a jó karban levő meddők közül néha számos darabokat tesz prédájává, sőt a fejős birkákat sem hagyja bántatlanul. Dühöng száraz és meleg időjárással, meleg esők után sat., nedves és hideg időben egészen megszűnik.

E betegségnek minden jelei oda mutatnak, hogy a test nedvei rendkívül megtorlódnak és olyan részekre halmozvák, melyek legkevésbé képesek a torlódásnak ellentállani; azért e nyavalyában elesettek felbontásakor a lépét, májt, vesét fekete, az agyvelőnek vérereit, sokszor a beleket és tüdőt vörös sűrű vérrrel megtelve, felduzzadva találjuk; a nyavalya jelenlétét közönségesen csak akkor vesszük észre, mikor a birka magánosan a nyájtól elmaradva és megállva, vagy tébolyodás jeleivel rövid idő múlva elesik és gutaütésben megdöglik.

Tapasztalás szerint legtöbb vesz el a róna és lapályos legelőkön. Ha a nyárnak forróságát vagy a szárazságot vesszük tekintetbe, ezt a nyavalya eredeti okának nem lehet mondani, mert e körülmény más falkákkal s határokkal is közös levén, szinte

ott is hasonló okozatot kellene szülnie, holott sok nyáj és számos határok a kérdéses nyavalyától igen ritkán látogattnak meg; ellenben a tapasztalás nyomán azon jelenetből, mely szerint a nyavalyától meglepett falkának legerősebb és legfagygyasabb darabjai lesznek a nyavalyának első áldozatai, azt kell következtetni: hogy a legelőnek bővségében és a dús vegetatióban rejlik a nyavalyának eredete, főképpen majus- és júniusban, midőn meleg esők közben és utána, még a nemegészen silány homokon is szokatlanul kifejlődik a növényzet, ilyenkor nem csuda, ha a nyáját és mesterségét szerető, de különben ügyetlen és hibás felfogású pászter alatt, a természeténél fogva étkes birka idő előtt és rendkívül vérmesedik; ehez járul a juhászoknak ama káros hajlama, mely szerint meg nem elégedvén a kimutatott legelővel, a hol csak alkalmuk van, a tilos legelőrészeket meglopogatják marháikkal.

Az így, akár a szabad legelőn, akár a tilosban felevett, benső erejénél és mennyiségénél fogva sokszorosán tápláló fűből tulságos tápnedv (chylus) készülvén, ez átmeleg a vérbe, melyben a gyulasztó részeknek tulnyomósága hajlamot okoz a vérvészre, és elkészíti az állati testet a nyavalyára, melynek kitörésére már akkor csak az alkalmi ok hibázik; ez igen hamar előadja magát akármi, magában még oly csekélynek látszó izgatás által is, u. m. az évszaknak forró mérsékletében, egypárszori mohó jólakásban, a só mohón falásában, hideg víznek hirtelen ivásában; a testnek hajtás által vagy másképp történt felhevülésében, forró nap alatt delelésben; fejős birkák esztrengálásában, stb.

Az eddig mondottakhoz járulván azon körülmény, miszerint a vérvész olyan években, és az évnek azon szakában uralkodik, melyben a legelő és időjárás egyébkint is igen kedvező a birkák egészségére, más részről az elesett állatokon rothasztó nyavalyának

semmi jelenségét se találjuk, de a halál is oly rövid idő alatt történik, mely rothasztó nyavalyának kifejlésére igen csekély; végtére az elesetteknek husa piros színű, és eddig a pásztorok és más szegényebb emberek eledelére felhasználtatik a nélkül, hogy azok egészségére mostanig káros befolyása tapasztaltatott volna, ezeknél fogva az egészek képe, a betegség lényegére nézve, a vérvészt valóságos gyulasztó nyavalyának jellemzi, és a lépfenétől, melyet író egyedül baromvosi könyvekből ismer némileg, lényegesen különbözik.

Mint már fennebb mondatott, a vérvész oly hirtelen eléri legfelsőbb fokát, hogy mikor a pásztor azt egyes állatokon észreveszi, már akkor orvoslása közönségesen elkészt. Azon állatokon, melyeket a betegség kezdetén lenni az érezhetetlen szivverésből, gyakortábbi megállapodásból, csillámló szemekből stb. gyanítunk, a nyakeret azonnal meg kell egyik felől nyitni, és a vért addig folytatni, míg a sziv gyorsabb és érezhetőbb verését kézzel nem tapasztaljuk; ellenkező esetben a nyakeret másik felén is meg kell nyitni, mi által a gyulasztó állapot megtörtvén, minden két órában 1 lat duplasót, vagy $1\frac{1}{2}$ lat glaubersót kell beadni, és folytatni mindaddig, míg az állat lágyat nem kezd ganéjlan; ha kábult, fejét hideg vízzel kell öntözni, testét friss vízzel locsolni vagy fűrésztteni, sós vízzel klisztérozni, hűves helyen tartani stb.

Könnyebb és hasznosabb a betegség elejét venni és elmellőzni ezélszerű szabályok által. Erre nézve az intézkedés két részre oszlik: az 1-ső: miképpen kell a vérvészt elkerülni? 2-dik: ha már egyes állatokon mutatkozik, továbbre terjedését gátolni. —

Ki a vérvészt elhárítani akarja, mindennek előtt szükséges:

a) Hogy állatait az egész év lefolytán egyforma testi állapotban tartani igyekezzék,

azaz: birkái télen és tavasszal ne legyenek soványok, nyáron és ősszel ne legyenek renden túl kövérek; azon esetben pedig, ha a legyőzhetetlen szükség miatt valamely farka elsoványodnék, azt ne hirtelen, hanem lassankint javítsa, nehogy az alkotó részeknek őszhangzása felbomolván, a folyó nedvek tulajdonságra jutva, dugulásokat és vértorlást okozzanak.

b) Ügyeljen fel a pásztorokra, hogy a kimutatott legelőn túl tilosokba nyájaikat ne eressék.

c) Vigyázzon, hogy a pásztorok a hűs kedvéért kész akarva dögöket ne szaporítsanak.

d) Gyakortább, de kisebb mennyiségben kell szózatni; olyan helyeken pedig, hol a nyavalya gyakran megjelenik, a konyhasó közé dupla- vagy glaubersót keverjen.

e) Állatait a nap heve ellen oltalmazza.

f) Korán reggel és későn este itattasson.

g) Nap hevében birkáit ne hajtassa ki. stb.

Tapasztaltatván egyes esetekből valamely nyájnak a vérvészre hajlandósága, a nyavalyának elmellőzése és terjedésének gátlása végett, a most elősorolt rendszabályoknak kettőztetett foganosításán kívül, a veszélyeztetett nyáj azonnal fejenkint vizsgáltassék meg, és a szivverésnek nagyobb vagy kevesebb érezhetősége, az állatoknak jobb vagy gyengébb karban létele s időkora szerint, a vérmesebbek külön, a közép vérmességűek ismét külön, és a nem vérmesek, bárányok, fejős birkák stb. szinte külön választassanak. Ekkor aztán:

a) A vérmesebbeknek, s melyek szivverése kézzel alig, vagy éppen nem érezhető, nyakere elsőbbben az egyik felén megnyitvatván, az állatnak nagyságához, életkorához, neméhez stb. képest $\frac{1}{4}$ — $\frac{2}{4}$ meszely vér bocsáttatik ki; szükség esetén, ha t. i. 2 óra múlva a szivverés nem lenne jól érezhető, a másik felől ismételtetik az érvágás; azután fejenkint adattassék bé az ilyen ál-

latnak 1 lat duplasó vagy $1\frac{1}{2}$ lat glaubersó, s mint feljebb mondatott, megöntöztetik vízzel stb. és a nyáj kopárabb s magasabb fekvésű legelőre hajtatik csendesen s legelvehíves időben.

A birkák nyakerének megvágása kevés változással úgy történik, mint a lovaknál szokott: t. i. a szegynél a nyakon átkerített zsinég megszoríttatik, és így tartatik, míg a szétválasztott gyapju alatt a nyakeret vastagodni kézzel nem érezzük, az így megtalált véreren feljül, keresztben a bőrön, éles késsel stb. kis vágás tétetvén, a vérér azonnal látható leszen, ezt azután hosszában a kés vagy lanceta hegyével könnyű megnyitni; ha a kieresztett vér elegendő, akkor a zsinég eloldatik, s a vérnek folyása önkint eláll.

2) A nem anynyira vérmeseknek elég lesz az usztatás, dupla- vagy csudasó beadása, és gyenge ganéjlásig folytatása; mindenek felett a legelőnek kopárabbal változtatása.

3) Gyengébb alkotásuak, fejősek, báránnyok usztatassanak meg, konyhasó közé kevert hánytató borkővel vagy édes higanynyal (calomel) gyógyíttassanak, egy egy fejre 1—2 szemert számítva, és 5—6 részre elosztva, 10 óra alatt részenként beadva; dombos, de nem felette kopár legelőre hajtassanak. Béfejezésül még azt nem vélem fölöslegesnek hozzáadni, hogy az olyan juhászatokban, hol a vérvész évenként uralkodni szokott, a birkák fejetését károsnak és gazdálkodási hibás számításnak tartom; mert elsőben a szoptatás és nyírás által elvesztett alkotó testi részeket reproducálni akaró természet működésében gátoltatván a fejés által, a mit a tenyésztő, tej által nyerni látszik, azt a gyapjun elvesztí, azonfelül birkája sem erősödik meg anynyira, hogy a jövő telet rendez takarmány mellett kitöltse; azért ilyen birkákat vagy jobban kell télen át tartani, vagy elsoványodván, báránnyukat nem neve-

lik fel kellőképpen, s több nyavalyának lesznek kitéve. Más részről a vérvészre hajlandó fejős birkákon az esztrengábani öszszeszorongatás fejleszti ki a vérvészt, s nem egyszer történt, hogy az okos és számító gazda kénytelen volt a fejetést félbenhagyni, mintsem a tejből várt haszonért, a vérvész által sokszorosan nagyobb kárt szenvedni.

Szabó Pál, tisztartó.

Hány hét a világ?

Bécsből mint bizonyos tényt írják, hogy a Tisza szabályozásának ügye, a magyar hon és fajnak ezen egyik életkérdése, mint bölcsen nevezé egykor nagy Széchenyink, egészen előtérbe nyomult. A kereskedelmi-ügy ministeriuma által t. i. egy állandó bizottmány fog felállíttatni, mely a szabályozási társulat tagjainak az eddigi szerződésen alapuló minden jogai épségben tartása mellett, fog e fontos ügyben munkálni addig is, míg az álladalom velök úgy, mint ez a magyar középponti vasútnál történt, egyességre léphet; a hajókázás előmozdítására szükséges költségeket szinte az álladalom fedezvén.

A dohánytermesztés, mint a hazánkbeli mezői ipar egyik legtekintélyesebb ága, szinte nem kerülheté ki a finánczügyi ministerium figyelmét. Ez a napokban három magasabb állásu hivatalnokot fog Magyarországra és Erdélybe küldeni, hogy a dohányegyedáruság behozatalára nézve szükséges előmunkálatokat a helyszinén megtegye. A szándék mint hallik, nem oda czéloz, hogy a dohánykertészek vagy egyes dohánytermesztők is e növény termelése- és művelésében gátoltassanak, hanem hogy az évenkénti természetmenny a kezelő-hivatalok vagy a külföldrei kivétel részére számbavétessek és biztosíttassék. Hogy ez által a dohánytermelés Magyarországon és Erdélyben csökkenni nem fog, mutatja Galliczia, Tyrol és a velencei királyság példája, hol a dohányke-

zelő hivatal s a termelők érdeke egykép mozdítottván elő, a termelés nem csak nem apad, de sőt mind terjedésére, mind a növény minőségére nézve növekedést mutat.

A görög ügy nem akar haladni, mint sárba mélyedett kocsi. — A bosniai fölkelés halad. — A schleswigi ügybaj vesztegel. — A francziák dolgát csak az ur isten láthatja végig.

B. Wesselényi Miklós Gräfenbergből Pestre érkezvén, april. 21-én máj- és tüdőgyulladás következtében meghalt. Béke a honáért lángolt férfiu porainak! lelke örök-ké élend a magyar lelkekben.

A nagy Széchenyi István gyógyulófélben van lélekbetegségéből.

Turinban a chamberyi érsek szokása szerint gyalog járt a tanácsba; útközben több alkalommal megtámadtatván és gúnyoltatván, a tanács előtt eme nevezetes szavakat mondotta: „Midőn ősz fürteimet és méltóságomat támadják meg, magamért nem reszketek, de reszketek a városért, hol ilyen szentségtörés büntetlenül elkövetetik.“

Angers-ben egy borzasztó esemény történt. Egy függő hid leszakadt a 11-dik könnyű gyalogezred egyik zászlóaljja alatt, mely republicanismusa miatt Afrikába indítatott el. Több száz szegény katona lelé sirját a Maine habjaiban. E rettenetes catastropha tökéletesen azon politialis rendszernek tulajdonítható, melylyel a zászlóalj útja kísértetett. — A kormány ugyanis manifestációktól félvén, a zászlóaljat szüntelen rendőrökkel véteté körül, a kíváncsiakat is meszszetartani tőlük, s hasonló okból nem a város szívében levő szilárd, s az ily átmenetekre használni szokott köhidon, hanem a szerencsétlen lánczhidon rendelé keresztül vezetetni, s pedig a hídfői vámosnak minden intése daczára is a legőszzszeb szorított tömegben s nem a javasolt sectionkint a 25

lépésnyi köz szerinti haladással. — A gyászos eset april. 16-kán délután 1 órakor történt. A 600 főnyi zászlóalj majdnem egészen a hidon volt, a midőn rögtön egy iszonyatos ropogás hallatszik. A hidnak két oszlopa alapjától elválván, a folyóba rohant, magával rántván valami 400 embert, kik közül hogy mennyi mentetett meg, még nem tudhatni. Ez esemény hire a nemzetgyűlésbe is elérkezvén, ott, mint mindenütt a legfájdalmasabb érzeteket költé fel. „Vizsgálat! vizsgálat!“ a közvélemény egyhangu feljajdulása.

Az erfurti gyűlés csak máról holnapra látszik építeni. A porosz kormány sürgéseforogásából azt jósolják, hogy nem tud magával tisztába jöni; a német ügynek is akarna szolgálni, vagy is inkább a mostani Poroszországot szélesbiteni, az orosz és austriai hatalmakat sem akarná nagyon fölingerelni, mert két tűz közé szorulni nem a legkényelmesebb dolog. Azért hát mindent elpróbál, hogy egy helyes út feltalálása által szorult helyzetéből menekülhessen. Most Gothába hivta meg az apró német fejedelmeket, hogy azoknak feltett fölségi hatalmának biztosítása iránt tanácskozzanak. A dolog úgy áll, hogy Berlinben mindenre készek, a jó békeség kedviért, mit Bécsben és Pétervárában akarnak.

Schweitzba Angolhonból bizonyos fekete árpanem érkezett, mely anynyira szaporá, hogy egy szem után ezer terem. Tavasz kezdetivel történik a vetés s julius végivel az aratás.

Algirban Mediától délfelé egyszerre teméntelen sok vándorsáska lepte el a környéket. De a gondviselés különös intézetéből azzonnal egy nagy sereg veréb jelent meg, melyek a sáskákat felfalták s ez által a vetéseket megszabadíták.

Felelős szerkesztő MAKOLDI SÁMUEL.

Nyomatott az ev. ref. kollégium betüivel.